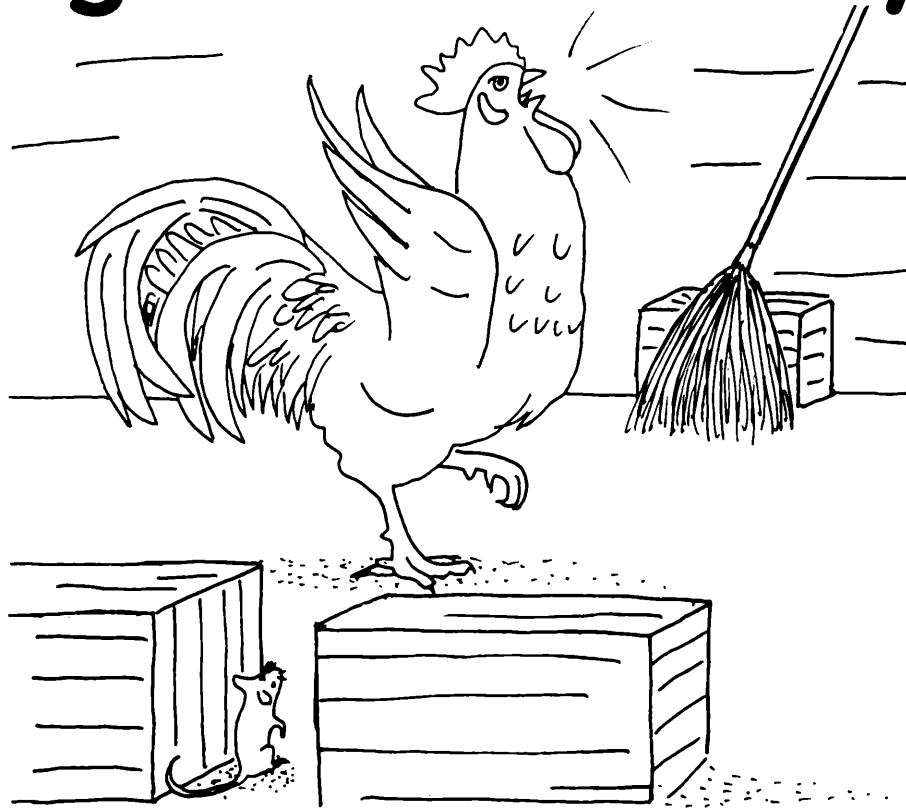

Pengalamané Tikus Tyilik

Pengalamané Tikus Tyilik

(De belevenissen van een jong muisje)

Kurang Sabar

(Ongeduld)

Verhalen verteld door P. Karijoredjo

Instituut voor Taalwetenschap
Paramaribo

Illustraties: L. Poewasak
Samenstelling en computeradvies: E. Speyers
Redactie: A. Sisal

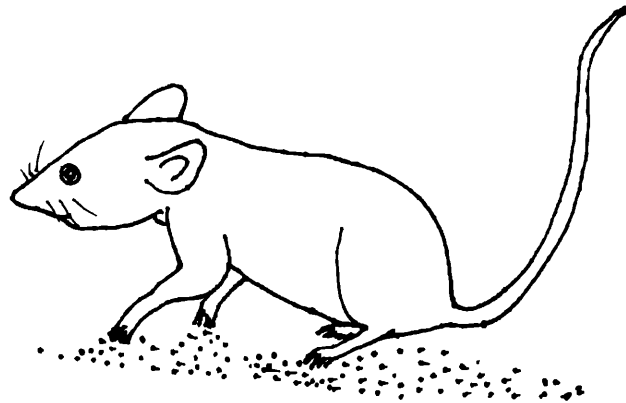
Serie leesboekjes in het Surinaams Javaans
Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Postbus 1919 (Andirastraat no. 54)
Paramaribo-Zuid, Suriname

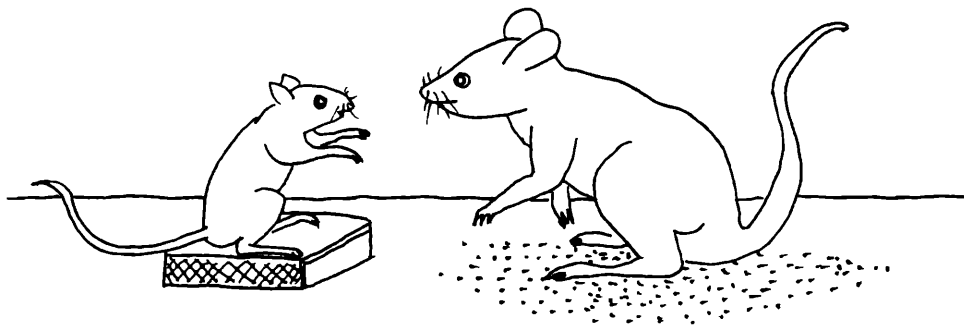
© 1995 Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Alle rechten voorbehouden
M
Printed in Suriname

Pengalamané Tikus Tyilik

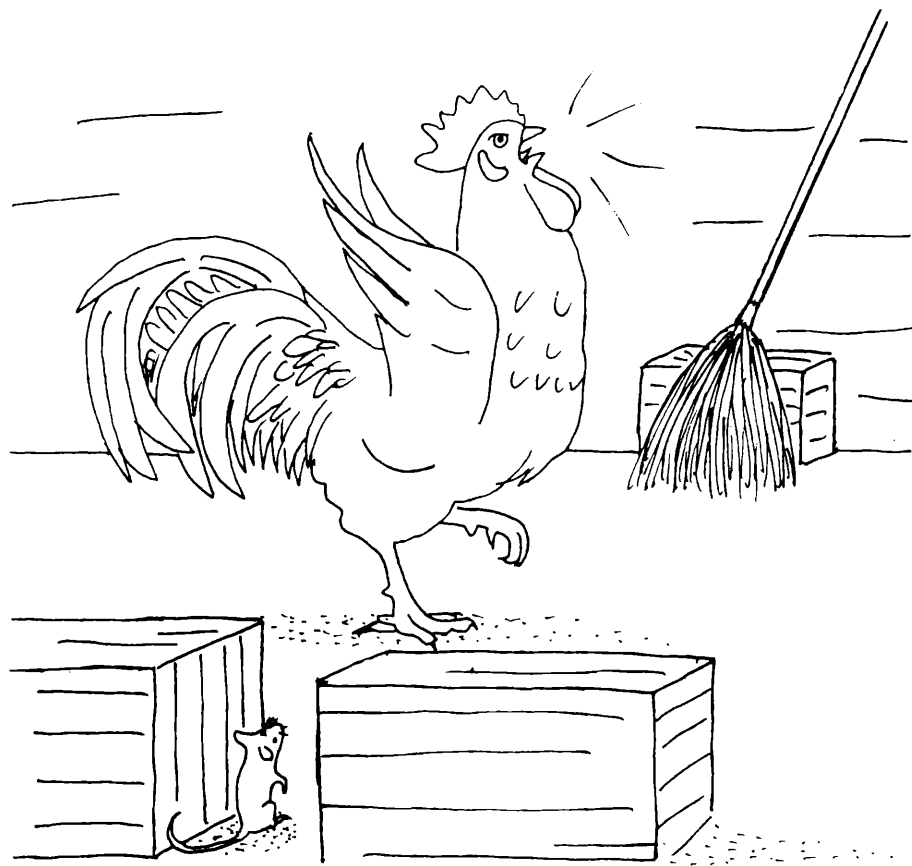
Dongèngan iki pengalamané Tikus Tyilik.

Enèng sakwijiné tikus anakan kepéngin ngerti nang alamdonya iki ènèng apa waé. Mulané dèkné terus pamit maké budal dolan. Ora let suwi dèkné wis tekan omah menèh.

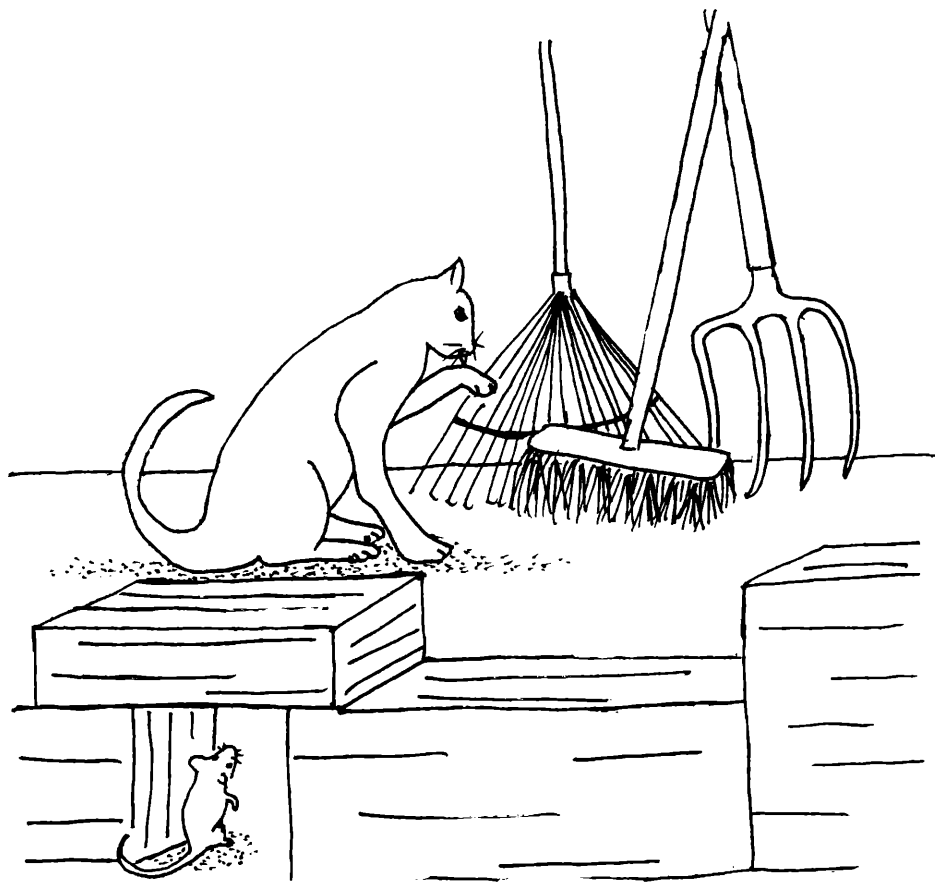

Tikus Tyilik terus ndongèng karo maké: “Mak, kowé saiki arèp tak dongèngi, aku mau ngalami apa waé. Dongé aku lunga dolan, aku mlebu ing sakwijiné gedong gwedé magrong-magrong. Omahé awaké déwé iki nèk dijèjèrké menawa ora kétok blas. Aku nang kono terus kepetuk karo sakwijiné kéwan. Dongé aku weruh kéwan iku, aku kok krasa mrinding déwé, awit rupané lan lakuné jan nggilani tenan. Ndasé kéwan iku abang semlorot rupané lan kukuné sikil landepé ngungkuli sekèrmès.

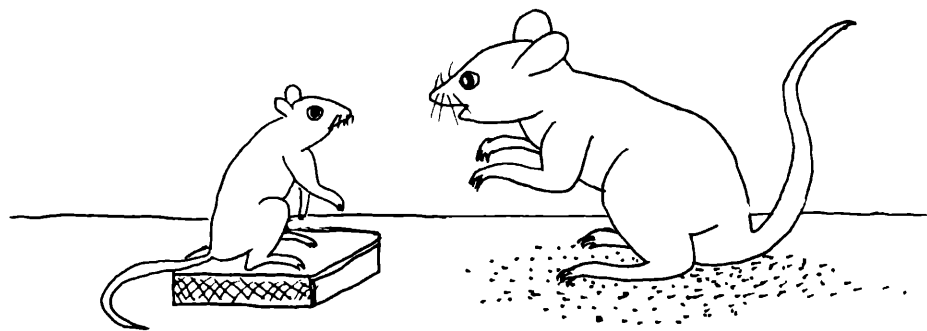

Dèkné uga nduwé swiwi; lah nèk dongé swiwiné diobat-abitké kaé rasané kaya alamdonya arep ambleg. Nèk dong dèkné mbengok: 'Kukurukuuk!!!' banteré ngungkuli gluduk sampèk kupingku budek. Iku mesti kéwan sing nyamari tenan ya mak?

Sakbaré iku aku uga weruh kéwan liyané menèh, nanging tak pikir dèkné ora medèni kaya kéwan sing ndisik mau. Awit kéwan iku kétoké sumèh lan mripaté melok-melok, semlorot kaya lintang. Nèk mlaku jan alon-alon, ora krungu swarané blas. Nèk njagong dèkné seneng karo ngelus-elus awaké.

Dong-dongan ndilati sikilé terus kukur-kukur rainé. Aku mau sakjané arep mara lan omong-omongan karo kéwan iku. Nèk kéwan sing seneng bengak-bengok mau ora nang kono, menawa aku saiki wis nduwé kantya. Sangking wediné karo kéwan sing bengak-bengok mau aku terus gelis-gelis mulih.”

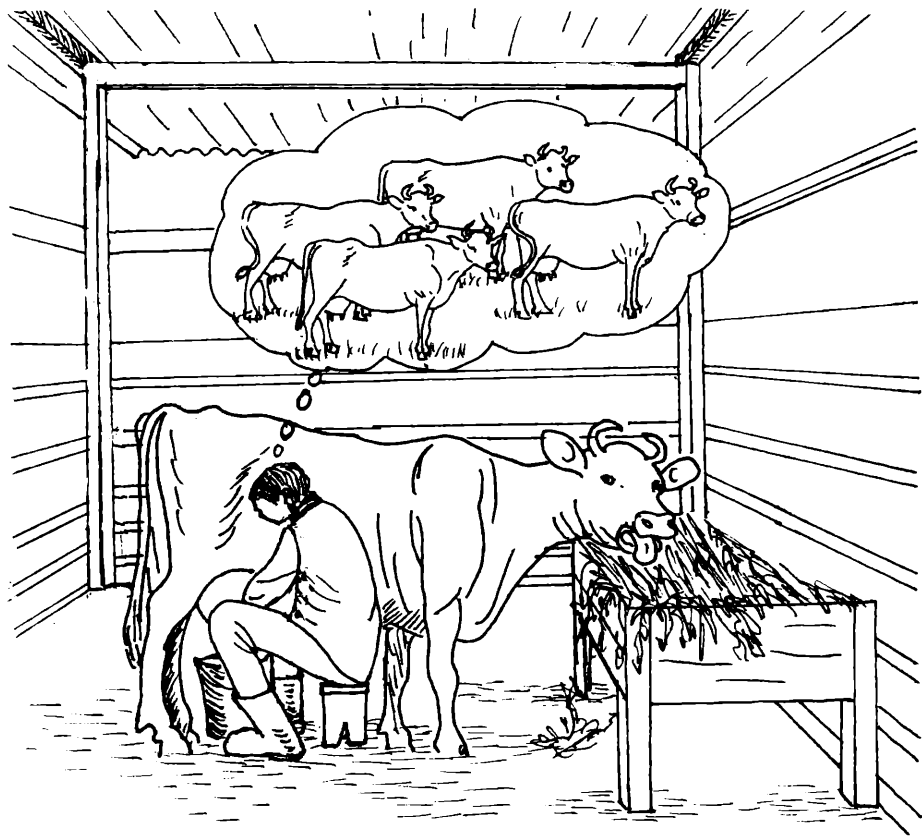

Maké Tikus Tyilik saiki terus semaur: “Kolku gedé tenan, kowé terus mulih. Awit kéwan sing mbok elem jaréné grapyak lan ngganteng mau malah mungsuhé awaké déwé sing gedé.

Lah kéwan sing liyané, sing jaréné rupané medèni lan sing seneng bengak-bengok, iku malah ora bakal ngapak-apaké kowé.”

Mengkono kuwi Tikus Tyilik nampa piwulang, kudu sing ati-ati aja namung nyawang rupa, awit barang sing kétéké apik durung mesti nèk apik tenan.

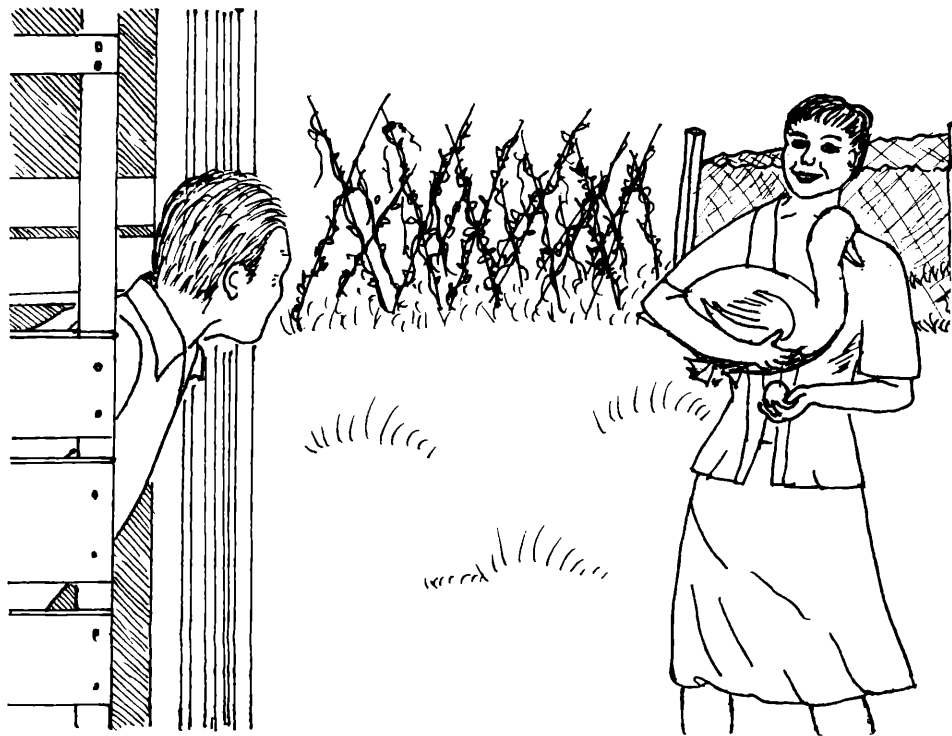
Kurang Sabar

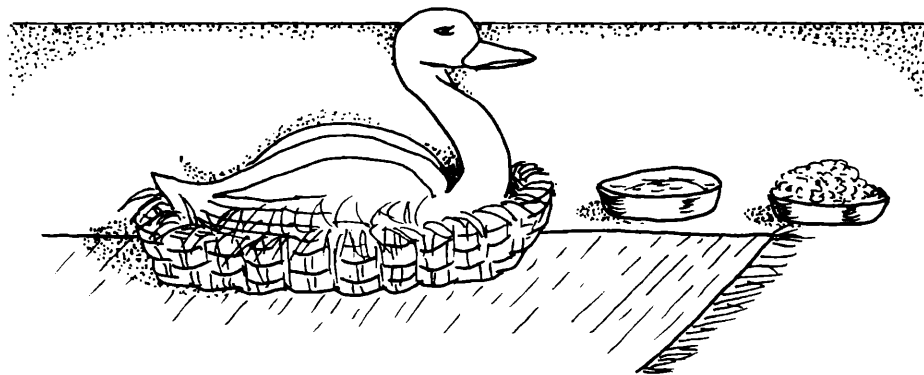
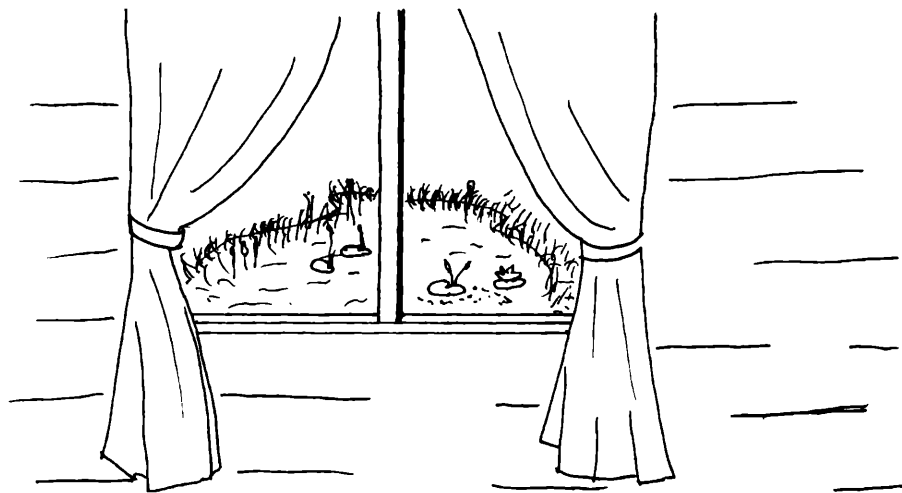
Enèng wong tani sakjodo manggon nang désa sing adoh karo kuta. Wong loro iku jenengé Pak Poniran lan mak Ponirah.

Pak Poniran namung nduwé sapi siji, nanging dong-dongan dèkné nduwèni kepéngin dadi wong sugih.

Ing sakwijiné ésuk, dongé ijik meres mèrki, dèkné kok nglamun kaya-kaya wis dadi wong sugih tenan lan wis nduwé sapi pirang-pirang. Pak Poniran énak-énak sing meres mèrki karo nglamun, terus ujuk-ujuk krungu bojoné tyeluk-tyeluk: “Pak! Pak! Mréné didelok ta, aku nemu apa iki!”

Pak Poniran sakwat njenggèlèk tangi enggoné nglamun, terus nginguk sangka lawangé kandang sapi. Nang kono dèkné sing mandeng bojoné nganti ora kedèp, awit ora rumangsa ngingu banyak kok weruh nèk bojoné mbopong banyak, lah tangan sing liyané nggegem endok mas.

Wong sakjodo iku saiki ya nggumun ya pada bungah banget. Sing wédok terus ngomong: “Nèk banyak iki saben dina gelem ngendok mas siji awaké déwé bakal sugih tenan.” Saiki kerjanaané liya-liyané ditinggal terus banyaké digolèkké nggon sing apik déwé nang omahé.

Saben ésuk banyaké uga dibopong digawa nang blumbang lan wong sakjodo iku sing nunggoni banyaké ngelangi nganti njenggruk. Saben wengi uga ditataké nggon turu nang kamaré. Uripé banyaké ya pantyèn kepénak tenan.

Banyaké saben dina ya ora tau mangkir sing ngendok mas siji. Endoké terus diedol lan duwité dienggo tuku kebon lan sapi liyané. Alon-alon wong sakjodo iku mundak kepénak uripé lan lekas diajèni karo wong liya-liyané nang désa kono.

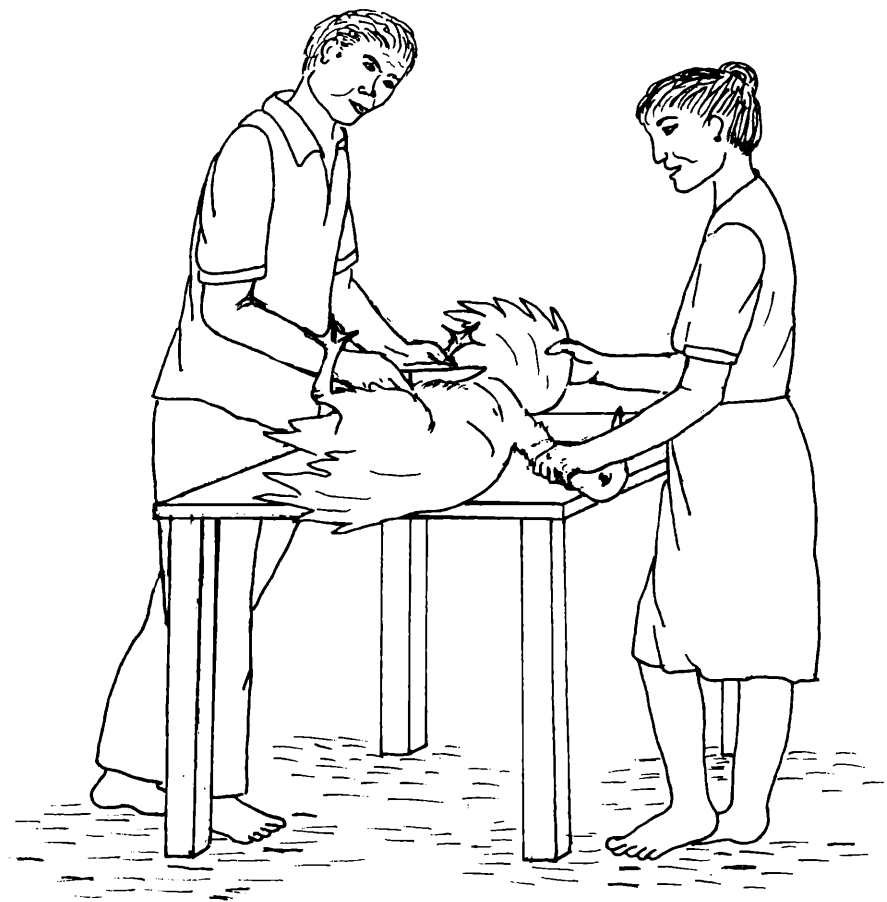
Nanging ènèng wantyi Pak Poniran kok nduwé pikiran ngéné: “Nèk banyak iki saben dina namung ngendok mas siji, awaké déwé kudu ngentèni suwi banget bisané dadi wong sing sugih

déwé nang désa kéné.”

Sangking ora sabar, dèkné terus ing sakwijiné ésuk ngomong karo bojoné: “Banyaké awaké déwé iki mesti ijik nggémبول endok okèh nang wetengé. Semunggoné wetengé saiki takbedèl, mesti endoké sakdelan bisa metu kabèh. Dadiné awaké déwé ora usah ngentèni kesuwèn banget nèk kepéngin sugih.”

Mak Ponirah manut karo bojoné, awit dèkné ya kepéngin ndang gelis sugih.

Sing lanang terusan waé dijikuké péso lan diréwangi mbedèl wetengé banyaké. Kadung banyaké wis dibedèl, wongé kabèh loro kagèt lan ndomblong, awit ora nemu endok blas nang njero wetengé banyaké.

Sing wédok terus mbengok: “O allah, Pak! Lah kok ora ènèng endoké siji waé ya! Lah saiki kepriyé? Awaké déwé iku mau sakjané kurang sabar lan ora trima nampa endok mas siji-siji saben dina. Saiki awaké déwé slawas-lawasé ora bakal bisa nampa endok mas menèh.”

Pak Poniran lan mak Ponirah saiki wis ora pisan-pisan menèh kepéngin dadi wong sugih.

Uripé saiki bisa sabar lan nrima. Saiki wong loro kuwi bisa nitèni déwé nèk wong sabar lan nrima iku bisa ngetoké woh sing gedé ajiné nang uripé.

De belevenissen van een jong muisje

Dit is een verhaal over de ervaringen van een jong muisje.

Een jong muisje wilde eens de wereld leren kennen. Daarom nam hij afscheid van zijn moeder en ging op reis. Maar het duurde niet lang of hij kwam weer thuis. Hij zei tegen zijn moeder: "Zal ik u eens vertellen wat ik allemaal beleefd en gezien heb? Toen ik op stap ging, kwam ik in een grote schuur terecht. Ons huis is niets vergeleken met die schuur. Ik ontmoette daar ook een vreemd dier. Toen ik dat dier zag, werd ik er angstig van. Op zijn kop was hij vuurrood en aan zijn poten had hij scherpe punten. Hij had ook nog twee vleugels, waarmee hij wild om zich heen sloeg, alsof hij alles in de wereld wilde doodslaan. Hij deed ook nog zijn bek open en schreeuwde: 'Kukelekuuu!!!' Hij schreeuwde zo hard, dat ik mijn oren moest dichtdoen. Dat is zeker een heel gevaarlijk dier, nietwaar Ma?"

"Nadien was er ook nog een ander dier, maar die was helemaal niet zo wild of gevaarlijk als het eerste dier. Het zag er heel vriendelijk uit en had mooie glinsterende ogen, die glansden als een paar sterren. Dat dier liep zo zacht, dat je het helemaal niet kon horen. Het ging vaak zitten en dan streek het zijn zachte haartjes glad of het likte zijn poten en streek daarmee over zijn kop. Ach, dat was zo'n lief dier. Ik zou graag naar hem toegegaan zijn om met hem een gesprek te voeren. Als dat grote dier met de vleugels er maar niet geweest was, zou ik op dit moment al een goeie vriend hebben. Dat ander dier, die zo schreeuwde maakte mij zo bang, dat ik snel naar huis liep."

"O mijn kind," zei de moedermuis, "wees blij dat je weggelopen bent. Het dier dat je zo aardig vond, is onze grootste vijand. Dat andere dier, die schreeuwde, zou je niets kwaads gedaan hebben."

Zo leerde het jonge muisje van de moedermuis, wanneer men een beslissing moet maken, dat hij nooit moest afgaan op uiterlijkheden, want niet alles wat er goed uitziet, is ook goed.

Ongeduld

In een afgelegen dorp woonden eens een boer en een boerin. Ze heten Pak Poniran en Mak Ponirah. Pak Poniran bezat maar één koe, maar soms wenste hij dat hij de rijkste persoon was van het dorp.

Op een ochtend toen hij bezig was zijn enige koe in de stal te melken, fantaseerde hij dat hij heel wat koeien had. Hij zat die ochtend op zijn gemak te fantaseren, toen hij opeens zijn vrouw hoorde roepen: “Hé man, kom eens kijken wat ik gevonden heb!” De man schrok wakker uit zijn dagdroom en stak zijn hoofd buiten de staldeur. Hij staarde zijn vrouw verbaasd aan, want hij wist dat ze geen gans hebben en toch zag hij dat ze een gans op haar arm hield en ook een gouden ei in haar linkerhand.

Beiden waren er zo blij mee! Zijn vrouw zei tegen hem: “Wanneer het gansje elke dag een gouden ei legt, worden we echt rijk.” Het gansje kreeg dan ook de beste plaats in huis.

Elke ochtend werd het naar de vijver gebracht en beiden wachtten met veel liefde en geduld tot het gansje klaar was met zwemmen. 's Avonds kreeg het een warme plaats in hun kamer. De gans verzuimde dan ook niet om elke dag een gouden ei te leggen. De boer kocht met het geld dat hij van de eieren kreeg meer land en koeien. Langzamerhand kregen ze beiden een goed leven en ze werden ook gerespecteerd in het dorp waar ze woonden.

Maar op een dag dacht de boer. “Als dat gansje elke dag maar één ei legt, moet ik nog heel lang wachten voordat ik echt rijk word.” De boer werd ongeduldig en op een ochtend zei hij tegen zijn vrouw: “Onze gans moet zeker nog heel wat gouden eieren in haar buik hebben. Wanneer ik haar open snijd, hoeven wij niet zolang meer te wachten om rijk te worden.” Zijn vrouw was het met haar man eens. Daarom pakte zij een mes en overhandigde dat aan haar man. Hij sneed de buik van de gans open en ze schrokken, want ze zagen geen enkel gouden ei. “O gunst,

man, er zijn geen eieren,” zei de vrouw. “We waren ongeduldig en niet tevreden met één gouden ei per dag. Voortaan zullen we geen gouden eieren meer krijgen.”

En vanaf die dag droomden geen van beiden ooit meer om rijk te worden. Zij zijn nu echt tevreden en geduldige mensen geworden. Beiden zien nu zelf in dat de vrucht van tevredenheid en geduld een heel hoge waarde hebben.

Buku-buku liyané ing tembung Jawa Suriname

Aku blajar numpak sepédah

Aku ijik kélingan

Aku ijik kélingan (Buku nomer loro)

Buku klér-kléran (Buku nomer telu)

Dongèngané wit katès

Ik wil ook Surinaams Javaans leren lezen en schrijven

Iki gambaran apa?

Katrésnané Bapak

Kepetuk ula gedé

Kura kepéngin mabur

Tulisané Tembung Jawa Suriname

Uripé wong murka